

Урасс Вх. № 342/15.05.2018

СТАНОВИЩЕ

от проф. Доротеа Г. Стефанова, дн за качествата на дисертационния труд на д-р Галина Чавдарова Ванлян на тема **Синдромът „Женска спортна триада“ – разпространение сред спортуващи жени в България**, за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“

Дисертационният труд на д-р Ванлян е в обем 136 страници, и е написан по възприетата у нас структура.

Обзорът на литературните източници (213 статии), третиращи въпросите на женската триада, е изложен в 50 страници и е много точно насочен към същността на темата. Изяснена е етиологията на нарушенията в храненето, на менструалните разстройства и на намалената костна плътност при спортистките. Показани са обективно съществуващите обстоятелства, които отключват механизмите за развитие преди всичко на хранителните разстройства, които са предпоставка за възникване и задълбочаване на останалите компоненти на триадата. Показан е големият интерес в световен мащаб към превенция на развитието на този род патология, значително по-силно изразена при жените спортистки. Научните разработки в тази област у нас са твърде оскъдни и **актуалността на дисертационния труд** на Г. Ванлян е безспорна.

Целта и свързаните с достигането ѝ **5 задачи** са ясно и точно формулирани.

В изследванията са обхванати 365 жени. Освен големият им брой впечатлява подбора на представителки на различаващи се по структурата на движенията и спецификата в развитието на физическите качества и двигателните умения видове спорт. Като контроли участват 225 души, 172 от които мъже.

Прилаганите **методи на изследване** – анкетно проучване и скрининг за хранителни и менструални нарушения са подходящи за подобен род изследвания. Костната плътност е измервана с ултразвуков остеодензитометър за пета, също широко използван за скрининг на голям брой случаи.

Като анализира данните от собствените проучвания д-р Ванян ги сравнява с тези на чуждите автори, като по този начин показва специфичните особености в проявите на женската триада у нас.

Всяка от компонентите на женската спортна триада е изучена подробно и резултатите от скрининга са обработени прецизно с подходящи за този вид изследвания статистически методи. Резултатите са много добре графично онагледени с 19 фигури.

Очаквано, патологичните прояви на хранително поведение са най-чести при представителите на силовите и бойни спортове (мъже и жени) и при естетическите спортове, но същевременно не се установяват съществени различия в честотата на разпространението им между спортуващи и неспортуващи жени, т.е. предпоставките за развитието им са значително по-комплексни. Обръща се сериозно внимание на установеното ниско енергийно наличие на храненето.

Честотата на разпространение на менструални нарушения сред спортистките не е висока.

По отношение на костната плътност е установено, че при спортуващи жени тя е близка до границата на нормата. Заедно с това обаче, честотата на стрес фрактурите е висока, особено при спортистки с ниска квалификация (53,3 %).

Може да се обобщи, че честотата на наличие едновременно на трите компонента на синдрома на женската спортна триада е малка.

Оценявам положително приложеният подход в края на всяка от компонентите на триадата да се резюмират резултатите и произтичащите от тях заключения.

Изводите отразяват точно резултатите от направените проучвания.

Препоръките са конкретно насочени към спортуващите момичета и жени, които, познавайки симптомите на синдрома на „Женската спортна триада“ биха се предпазили от разгръщането и развитието им.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

- Представеният за рецензия дисертационен труд е много актуален и като изпълнение отговаря напълно на изискванията за научната степен ДОКТОР.
- Дисертационният труд е първата научна разработка за България, представяща честотата на разпространение на компонентите на женската спортна триада
- Извършена е голяма по обем квалифицирана изследователска работа, при това, отговаряща на високите стандарти в тази област.
- Написан е на много добър език, представящ докторанта както като изграден учен, така и като преподавател от високо ниво.
- Представени са 3 публикации, пряко свързани с дисертационния труд.

Горното ми дава пълно основание да предложа на уважаемите членове на научното жури, на д-р Галина Чавдарова Ваня да бъде дадена образователната и научна степен „ДОКТОР“ по научната специалност Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. МЛФ), професионално направление 7.4. Обществено здраве.

12.05.2018 г.

Проф. Д. Стефанова, дн